

17. Зограф А.Н. Античные монеты // Материалы и исследования по археологии СССР. - 1951. - №16. - С.103.
18. Гилевич А.М. Бронзовый медальон из Ассоса // Сообщения Херсонесского музея. - 1963. - Вып.3. - С.15-19.
19. Белова Л.Н. Монеты из раскопок кварталов XV-XVIII // Материалы и исследования по археологии СССР. - 1953. - №34. - С.257.

**SPORT INTERCONNECTIONS BETWEEN THE
CITIES OF ANTIQUE NORTHERN COAST OF BLACK
SEA AND ANCIENT GREECE AND ITS COLONIES**

OKSANA HRECHANYUK

L'VIV STATE INSTITUTE OF PHYSICAL CULTURE

This article tells about sport interconnections of the Greek colonies of the Northern Coast of Black Sea with Ancient Greece and other its colonies during V century B.C.- III century A.D.

**ВІЙСЬКОВА ТА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА
У ВІДДІЛАХ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ**

АНДРІЙ ГРЕЧАНЮК

Львівський державний інститут фізичної культури

У період, коли молода незалежна Українська держава розбудовує власні Збройні Сили, особливо актуальним стає історичний досвід, набутий минулими поколіннями українців. У нашій історії є яскраві приклади, коли за короткий час у надзвичайно складних умовах патріоти України створювали військові підрозділи, що вписали у військову історію багато славних сторінок. Чого вартий лише досвід Української

Повстанчої Армії (УПА), яка вела бойові дії проти німецьких загарбників і сталінських окупантів майже ціле десятиріччя. УПА була добре організована та підготовлена, нараховувала у різні часи свого існування від 30 до 100 тисяч бійців¹.

Історії Української Повстанчої Армії присвятили значну кількість праць дослідники із середовища української діаспори. Це роботи П. Мірчука, Л. Шинковського, Т. Гунчака, М. Лебеда, В. Вериги, Є. Штандери, П. Потічного та ін. Плідно працюють у даній галузі сучасні українські вчені: В. Мороз, Б. Якимович, Л. Дацинський, Я. Дашкевич, Г. Дем'ян, І. Білас, Ю. Киричук, К. Бондаренко.

Однак поза увагою дослідників залишилася така важлива сторінка діяльності УПА, як організація військової та фізичної підготовки бійців та старшин.

З осені 1942 року на Поліссі та Волині створюються для захисту українського населення збройні загони Української Повстанчої Армії². Набір стрільців відбувався на примусових засадах, оскільки примусова участь у боях можлива лише на боці регулярної армії і ніколи на боці регулярної армії і ніколи в умовах партизанської війни³. Вік добровольців становив, в основному, від 17 до 26 років. Їх військовий вишкіл тривав пересічно 1 місяць, а інколи й менше. Зміст та якість вишколу залежали від рівня кваліфікації інструкторів та місцевих обставин: від потрібного озброєння чи від дій ворожих сил в околиці. Про потреби вояків (харч, одяг тощо) дбали командири та бунчужні відділи при допомозі теренової сітки ОУН та місцевого населення⁴.

Формування національної армії ускладнювалося рядом причин. Україна потрапила під німецьку окупацію не маючи ні своєї держави, ні армії, а головне було дуже мало досвідчених офіцерів українців, які пройшли систематичну підготовку в військах УНР і ЗУНР, польській, румунській, угорській, чехословацькій, німецькій, радянській арміях. На відміну від радянських партизанів та партизанів Польщі, Франції, Югославії, яким допомагали зброєю, ліками, продовольством, амуніцією та добре вишколеним командним персоналом

Англія, США, СРСР, українські повстанські частини могли покладатися тільки на власні сили⁵.

Тому, з 1943 року на Волині та в Карпатах організуються старшинські та підстаршинські школи УПА. До них приймаються повстанці із середньою освітою та, як виняток, без належної освіти особи, що відзначилися у бойових діях. У ролі інструкторів виступали колишні старшини Галицької армії та військ С. Петлюри, учасники легіонів «Бергбау», «Ролянд», «Нахтігаль». Особливу роль відігравали стрільці дивізії «Галичина» (вони пройшли ґрунтовний 6-8-ми місячний вишкіл у вермахті в Німеччині та Франції). Після бродівського розгрому 3 тис. бійців дивізії «Галичина» влилося в УПА, де їх, в основному, використовували у якості викладачів військової справи. Командиром найбільш відомої старшинської школи УПА на Волині був майор Ф. Польовий - Поль. Іншу авторитетну школу в групі УПА-Захід очолював поручник Хміль. Разом вони підготували до осені 1944 року близько 2 тис. старшин і 3 тис. підстаршин. Пізньою весною 1944 року ці школи було об'єднано в одну старшинську школу УПА «Олені» в Карпатах. Її очолив Ф. Польовий - Поль. Школа випустила два старшинські курси. Загальна чисельність курсантів 500 чоловік. Найбільш відомі викладачі школи: сотник Береза (автор знаменитого підручника з історії, теорії та практики партизанської боротьби), сотник Ярема. У школі викладали: основи партизанської війни, тактику, краєзнавство, науки про зброю, організацію армії, дисциплінарний статут, статут внутрішньої служби, інтендантську службу, маскування, санітарну службу, танкову справу, протиповітряну оборону, крім цього викладалася ідеологія українського визвольного руху та основи служби безпеки. Теорія поєднувалася з практикою, часто доводилося вступати у бій із ворогом⁶.

Крім військового навчання головне командування УПА відводило у своїй організаційній діяльності значне місце фізичному вихованню. Зрозуміло, що в умовах постійної та важкої боротьби проти німецьких окупантів, польських військових формацій, радянських військ не багато часу

залишалося для систематичної фізичної підготовки, але питання фізичного гарту старшин та стрільців УПА - це було питання життя і смерті.

Певна частина стрілецьтва УПА у недавньому минулому були непоганими спортсменами. Ще у 20-30-х рр. вони брали активну участь у діяльності українських спортивних товариств «Сокіл», «Луг», «Пласт». Так, наприклад, командуючий УПА генерал-хорунжий Роман Шухевич (Тарас Чупринка) належав до найвизначніших членів пластового куреня «Лісові чорти» та куреня старших пластунів «Чорноморці». Він із пристратю займався багатьма видами спорту. У 1923 році на Запорізьких іграх у Львові він здобув два перших місця та встановив всеукраїнські спортивні рекорди у бігу з перешкодами на 400 м та у плаванні на 100 м. У 1933 році Р. Шухевич посів перше місце у лещетарному бігу⁷.

Активними учасниками спортивного руху були також інші вищі керівники УПА: командир групи УПА-Південь О. Грабець (Батько, Вовк) входив до «Пласту»⁸, шеф Головного Військового Штабу УПА Д.Грицай (Перебийніс, Палій) - до пластового куреня «Чорноморці»⁹, командуючий групою УПА-Північ Д.Клячківський (Охрім, Панас) в 1938 році у місті Збаржі обіймав посаду голови управи спортивної організації «Сокіл»¹⁰, М. Лебедь (Максим, Рубан) вважався одним із лідерів пластового куреня «Лісові чорти» у 1930 році¹¹.

Закономірним явищем в УПА стало те, що колишні активні спортсмени виконували функції інструкторів з фізичної підготовки. Так, наприклад, В. Андрусак (Різун, Грегит) - головний керівник усіх відділів «Сокола» на Снятинщині у кінці 30-х років (він також пройшов вишкіл у легіоні «Ролянд»), готував та організовував підрозділи УПА у Чорному лісі¹². Провідник 37 куреня пластунів-юнаків ім. Д.Вітовського у Самборі (1930-1931), тіловиховний інструктор «Сокола» та «Лугу» С.Стебелький (Хрін) весною 1945 року працював вишкільним інструктором боївки СБ (служби безпеки) Перемиського району¹³. Саме сотня С. Стебельського

(Хріна) у 1947 році знищила польського генерала К. Свєрчевського.

Тобто, можна зробити висновок, що більшість членів керівництва УПА пройшли школу патріотичного виховання у спортових товариствах та, очевидно, перенесли набутий там досвід викладання фізичної підготовки в старшинські та підстаршинські школи УПА. Тим більше, як ми бачимо на прикладах, люди, які виховували молоде покоління у спортових товариствах згодом вишколювали бійців УПА.

Умови фізичного вишколу стрільців і старшин УПА максимально наближались до бойових, часто практикувалися навчальні та похідні марші. Це було пов'язано з тим, що головною формою діяльності УПА був рейд. Рейд завжди був пов'язаний із найбільшими труднощами та небезпеками, а також вимагав неабиякої фізичної витривалості. Адже доводилося долати великі віддалі лісовою місцевістю, нести на собі зброю та амуніцію, часом по кілька днів перебувати без їжі та сну у важких погодних умовах. Під час тренувань відділи УПА інколи проходили до 60 км за добу лісовою гористою місцевістю. Крім того, стрільців УПА вчили верховій їзді (існували цілі кінні сотні), вмінню володіти прийомами боротьби та рукопашного бою, обов'язково плавати, адже доводилося долати водні перешкоди.

Підтвердженням хорошої фізичної підготовленості бійців УПА були закордонні походи. Відділи УПА здійснювали рейди на територію Білорусі, Чехословаччини, Польщі, Румунії¹⁴. Під час цих рейдів вони за короткий час проходили сотні кілометрів у екстремальних умовах.

Кожен день стрільців УПА розпочинався зі спеціальної руханки та кросу. Це було потрібно для того, щоб успішно витримати перебування у бункерах і криївках, які були погано забезпечені свіжим повітрям, вологі, часом холодні. Вони могли перебувати там тривалий час і навіть зимувати. Тільки фізично міцна та загартована людина була здатна витримати такі умови і при цьому успішно вести бойові дії¹⁵.

Система фізичної підготовки УПА безумовно відрізнялась від аналогічної системи регулярних армій. Безперервна партизанська війна аж ніяк не сприяла цілеспрямованому військовому та фізичному вихованню. Однак головне командування УПА зробило все можливе для проведення більш-менш систематичної військової та фізичної підготовки старшин і стрільців. Школа патріотичного фізичного виховання українських спортивних товариствах у багатьох випадках була покладена в основу військової та фізичної підготовки особового складу та максимально наближена до бойової повсякденної реальності. Оскільки деякі викладачі пройшли вишкіл у арміях європейських країн та окремі з них у червоній армії, то система військового та фізичного вишколу УПА увібрала в себе кращі елементи підготовки цих армій, безумовно, доповнивши та пристосувавши до своїх конкретних умов. Загалом, військова та фізична підготовка в УПА перебувала на належному рівні, що сприяло довготривалій боротьбі Української Повстанчої Армії.

ПРИМІТКИ

1. Киричук Ю. Історія УПА. - Тернопіль, 1991. - С.17.
2. Літопис УПА. - Торонто, 1983. - Т.6. - С.67-70.
3. Киричук Ю. Тарас Бульба-Боровець: його друзі і вороги. - Львів, 1997. - С.49.
4. Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943-49: Довідник. - Нью-Йорк, 1997. - С.42.
5. Киричук Ю. Історія УПА... С.11.
6. Там же. С.22.
7. Мірчук Петро. Українська Повстанська Армія. Документи і матеріали. - Львів, 1991. - С.214.
8. Содоль П. Вказана праця. - С.73.
9. Там же.
10. Там же. С.87.
11. Там же. С.93.
12. Там же. С.63.
13. Там же. С.123.
14. Літопис УПА. - Торонто, 1990. - Т.18. - С.12.
15. Хрін Степан. Зимою в бункері. Спогади-хроніка 1947/48. - Аусбург, 1950. - С.28.

**MILITARY AND PHYSICAL TRAINING
IN THE SECTION OF THE UKRAINIAN REVOLT ARMY
ANDRIY HRECHANYUK**

L'VIV STATE INSTITUTE OF PHYSICAL CULTURE

The command of the Ukrainian Revolt Army made all for conducting systematic military and physical training of the personnel. The system of military and physical training of the Ukrainian Revolt Army took the best of experience of the Ukrainian sport organizations and armies of the European countries.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ
ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР СУЧАСНОСТІ**

ВОЛОДИМИР ТОМАШЕВСЬКИЙ

*Український державний університет
фізичного виховання і спорту*

Олімпійський спорт являє собою розгалужене і багатогранне суспільне явище, що привертає увагу не тільки широких мас населення, спортсменів і фахівців у галузі спорту, але й політичних і громадських діячів, спонсорів, що пов'язано з високою напругою спортивної боротьби в олімпійських змаганнях, цінностями, ідеалами олімпізму.

Посідаючи значне місце в спортивному й культурному житті світової громадськості, олімпійський спорт відіграє істотну роль в розвитку суспільства і знаходиться в тісному взаємозв'язку із різними суспільними явищами. Величезний інтерес до такого глобального явища сучасності, як олімпійський спорт, широко продемонструвало відзначення Сторіччя Олімпійських ігор.

Основна мета олімпійського спорту — досягнення більш високих спортивних результатів у тому комплексі видів спорту